

*Кудін А. В.,
здобувач*

Науково-дослідного інституту публічного права

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ПРИРОДА ПАТЕНТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ

Анотація. У сучасному науковому світі патентна документація – одна з багатьох ключових і широко обговорюваних тем серед інших питань інтелектуальної власності. Проте вона залишається однією з найменш зрозумілих для вітчизняних науковців, дослідників і винахідників. Сьогодні ця невловима субстанція – інтелектуальна власність – стає одним із найдорожчих інноваційних ресурсів як основний чинник розвитку економіки, що вимагають захисту на правовому національному та міжнародному рівнях. З іншого боку, сучасні умови глобалізації інноваційного середовища впливають на всі аспекти наукової діяльності загалом, зокрема й на форми, способи і засоби її інформаційного забезпечення. Мета статті полягає у тому, щоб на основі системного аналізу норм законодавства, позицій учених-адміністративістів та науковців інтелектуального права, статистичної діяльності суб'єктів публічної адміністрації патентної діяльності розкрити адміністративно-правову природу патентної документації в Україні. У статті розкрито адміністративно-правову природу патентної документації в Україні. Визначено, що патентна документація в Україні має подвійну правову природу, спочатку як особисто-інтелектуальна інформаційна власність особи про результати її інтелектуальної діяльності, а в подальшому з набуттям адміністративно-правової природи – з відповідністю встановленим процедурним порядком процесу патентування вимогам для подальшої обробки та видачі відповідних документів охоронно-адміністративного характеру. Зроблено висновок, що патентна документація в Україні має подвійну правову природу: спочатку як особисто-інтелектуальна інформаційна власність особи про результати її інтелектуальної діяльності, що формується та подається до суб'єктів публічної адміністрації для набуття спеціальної адміністративно-правової природи з метою отримання правової охорони та захисту на результат інтелектуальної діяльності; потім патентна документація набуває адміністративно-правової природи, оскільки має відповідати встановленим процедурним порядком процесу патентування вимогам (формальність, повнота змісту, індивідуальні особливості тощо) та приймається суб'єктом публічної адміністрації забезпечення патентної діяльності для її подальшої обробки та видачі відповідних документів охоронно-адміністративного характеру.

Ключові слова: адміністративно-правове забезпечення, електронне врядування, інструменти, механізм, патент, патентна діяльність, принципи, публічна адміністрація, статус, суб'єкт.

Постановка проблеми. У сучасному науковому світі патентна документація – одна з багатьох ключових і широко обговорюваних тем серед інших питань інтелектуальної власності. Проте вона залишається однією з найменш зрозумілих для вітчизняних науковців, дослідників і винахідників. Сьогодні ця невловима субстанція – інтелектуальна власність –

стає одним із найдорожчих інноваційних ресурсів як основний чинник розвитку економіки, що вимагають захисту на правовому національному та міжнародному рівнях. З іншого боку, сучасні умови глобалізації інноваційного середовища впливають на всі аспекти наукової діяльності загалом, зокрема й на форми, способи і засоби її інформаційного забезпечення. Саме тому вітчизняні та іноземні фахівці в останні роки активно досліджують інноваційний потенціал патентної інформації і його вплив на розвиток науки та трансфер результатів наукових досліджень [1].

Проблемні питання патентної діяльності досліджували такі вчені, як: Г. Андрощук, В. Бурячок, Є. Валькова, М. Галантич, С. Головань, І. Запорожець, С. Золота, І. Каплун, О. Коротун, І. Кравченко, К. Куркова, А. Пишна, В. Понікаров, Г. Римарчук, Д. Смерницький, О. Тандир, Є. Юркова та ін. При цьому комплексних досліджень патентування як об'єкта адміністративного регулювання в Україні, на жаль, замало, що обґрунтовує актуальність вибраної теми статті.

Мета статті – на основі системного аналізу норм законодавства, позицій учених-адміністративістів та науковців інтелектуального права, статистичної діяльності суб'єктів публічної адміністрації патентної діяльності розкрити адміністративно-правову природу патентної документації в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Юридичний статус патентних документів зумовлює випередження появи інформації про винаходи (корисні моделі) на три-п'ять років порівняно з іншими джерелами інформації, оскільки за законами більшості держав світу ці об'єкти визнаються новими, якщо вони не є частиною рівня техніки, який включає відомості, що стали загальнодоступними у світі до дати подання заявки до патентного відомства [2].

Окрім того, патентні документи мають стандартну структуру, що полегшує доступ до тих чи інших відомостей про винаходи; користування рефератами описів винаходів, що публікуються в бюлетенях патентних відомств, дає змогу заощаджувати час за первинного ознайомлення з інформацією в конкретній галузі техніки; за допомогою класифікаційних індексів можливо провадити пошук інформації про винаходи, що відносяться до визначеної галузі науки чи техніки; наявність в описах патентів на винаходи даних про заявника, патентовласника та винахідників допомагає з'ясувати можливість використання даного винаходу. Можливо також визначити, які країни та фірми найбільш активні в тій чи іншій галузі науки та техніки, виявити конкурентів, визначити їхню технічну політику на ринку даної країни тощо [3].

Сьогодні необхідність підвищення ефективності доступу до джерел патентної інформації викликана значним підвищенням патентно-інформаційного потоку, ускладненням його

структури, появою нових джерел інформації. Уміння орієнтуватися в потоці патентної інформації відкриває додаткові можливості для спеціалістів організацій, які беруть участь у створенні та освоєнні нової техніки та технологій. Звертання до випереджальних документальних джерел підвищує оперативність інформування розробників про винаходи поточної реєстрації, тому інформаційне забезпечення патентних досліджень, в основу яких покладено вивчення патентної та іншої науково-технічної інформації, неможливе без застосування нових інформаційних технологій, створених патентними відомствами та інформаційними центрами провідних держав світу. Використання глобальної інформаційної мережі Internet вже сьогодні дає змогу отримати доступ до значних за обсягом інформації ресурсів у сфері охорони промислової власності [2].

Патентна документація як сукупність відомостей щодо результатів наукової діяльності, визнаних винаходами чи корисними моделями, є дуже поширеною у світі. Значущість патентної документації зумовлюється тим, що вона має три головних аспекти: юридичний, економічний і технічний. Відповідно до них, аналіз бібліографічного опису патентної документації дає змогу визначити не тільки об'єкт, захищений патентом, але і його чинність, територію дії патенту і власників патенту (юридичний аспект). Основна частина патентного документа містить технічну інформацію: реферат, опис винаходу, формулу винаходу, креслення [4].

Вирішення питань суспільного використання патентної документації ускладнюється багатоаспектністю його змісту як джерела патентно-технічної, патентно-правової і патентно-економічної інформації, а також з урахуванням існування різних категорій користувачів або «приймачів» патентної інформації. Під час розгляду цих питань помітно виявляються її соціально-комунікаційні аспекти, що викликає необхідність вивчення закономірностей процесів комунікації у сфері ІВ. Характер патентно-інформаційних процесів, їхні цілі і завдання мають розбіжності у низці істотних ознак залежно від їхньої суспільно-економічної природи [5].

Патентні документи мають свої специфічні властивості, що впливають на наукову комунікацію. Головною серед властивостей патентного документа є його соціальна спрямованість, яка сприяє прогресу в науково-технічній сфері, зокрема медичній. Патентна комунікація забезпечує передавання інформації, якість якої не залежить від мовних, географічних, а також особових обмежень. Їхня інтернаціональна природа визначається тим, що особливості змісту і мови патентних документів детерміновані складністю самого об'єкта медичної технології, методів та інструментарію їх вивчення, а також професійними особливостями (широким використанням формалізованих мов, таблиць, графіків, схем і спеціальної термінології). Існує зв'язок між видами наукових документів, їхніми властивостями і функціями, що їм притаманні. Це об'єднання документів актуалізує їхні якісні властивості, котрі у разі використання перетворюються на функції. За результатом різнофункціональності документи набувають якісних відмінностей, проявом яких є особливості мови, структури, змісту, вибору способу документування [6].

Порівняно з іншими джерелами технічної інформації патентна документація має низку переваг, до яких належать [6]:

- формалізована структура;
- рання (оперативна) публікація (як правило, через 18 місяців після подання);

- орієнтація на промислове використання;
- спрямування на вирішення технічних проблем;
- є величезним інформаційним ресурсом (55 млн опублікованих патентних документів з усіх галузей техніки);
- вільне використання у дослідженнях, подальше розроблення та застосування у промисловості у разі, якщо вона не захищена патентом у цій країні;
- 70% патентної інформації не публікується в інших джерелах [6].

Підготовка матеріалів для отримання охоронного документа на об'єкт інтелектуальної власності – це окремий і дуже важливий етап охорони об'єктів промислової власності – винаходи та корисні моделі, адже тільки на ці дві категорії промислової власності необхідно скласти формулу винаходу чи корисної моделі. Суб'єкт, який надає послуги з охорони об'єкта промислової власності, саме на етапі оформлення матеріалів для отримання охоронних документів повинен професійно встановити необхідний ступінь охорони та запропонувати її автору (винахіднику) об'єкта промислової власності. Виконання зазначених робіт на низькому професійному рівні призводить до погіршення охорони промислової власності, а в деяких випадках – до втрати немайнових та майнових прав на об'єкт промислової власності [7, с. 64–72].

Особа, яка бажає одержати патент (декларційний патент) і має на це право, подає відповідну заявку. За дорученням заявника заявку може бути подано через представника у справах інтелектуальної власності або іншу довірену особу. Заявка на винахід повинна стосуватися одного або групи винаходів, пов'язаних єдиним винахідницьким задумом. Заявка на винахід повинна стосуватися одного або групи винаходів, пов'язаних єдиним винахідницьким задумом [8].

Заявка складається українською мовою і повинна містити:

- заяву про видачу патенту на винахід чи декларційного патенту на винахід (корисну модель);
- опис винаходу (корисної моделі);
- формулу винаходу (корисної моделі);
- креслення (якщо на них є посилання в описі);
- реферат [8].

У заяві про видачу патенту (декларційного патенту) необхідно вказати заявника (заявників) і його (їх) адресу, а також винахідника (винахідників). Опис винаходу (корисної моделі) повинен викладатися у визначеному порядку і розкривати суть винаходу (корисної моделі) настільки ясно і повно, щоб його зміг здійснити фахівець у зазначеній галузі. Формула винаходу (корисної моделі) повинна виражати його суть, базуватися на описі і викладатися у визначеному порядку ясно й стисло. Реферат складається лише для інформаційних цілей. Він не може братися до уваги з іншою метою, зокрема для тлумачення формули винаходу (корисної моделі) і визначення рівня техніки [8].

Висновки. Загалом можна узагальнити, що патентна документація в Україні має подвійну правову природу: спочатку як особисто-інтелектуальна інформаційна власність особи про результати її інтелектуальної діяльності, що формується та подається до суб'єктів публічної адміністрації для набуття спеціальної адміністративно-правової природи з метою отримання правової охорони та захисту на результат інтелектуальної діяльності; потім патентна документація набуває адміністративно-правової природи, оскільки має

відповідати встановленим процедурним порядком процесу патентування вимогам (формальність, повнота змісту, індивідуальні особливості тощо) та приймається суб'єктом публічної адміністрації забезпечення патентної діяльності для її подальшої обробки та видачі відповідних документів охоронно-адміністративного характеру.

Література:

1. Артамонова Н.О., Філіппова Л.Я. Патентна документація в системі інформаційного забезпечення науки: сутність, функції, значення. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2016. № 4. С. 4–10.
2. Патентні дослідження : методичні рекомендації / Державне патентне відомство України. Київ, 1999. 262 с.
3. Скорняков Э.П. Информационное обеспечение патентных исследований. Москва : ВНИИПИ, 1990. 74 с.
4. Івасько О.В. Ринок інтелектуальної власності в Україні: сутність, функції, специфіка, проблеми. *Проблеми науки*. 2014. № 1. С. 2–11.
5. Интеллектуальная промышленная собственность : монография / Л.А. Иванова и др. ; Одес. нац. акад. пищевых технологий. Одесса : ТНТУ им. И. Пулюя, 2015. 222 с.
6. Артамонова Н.О. Система інформаційного забезпечення медичної науки в Україні. Харків : Миськдрук, 2010. 371 с.
7. Смерницький Д.В. Аспекти охорони об'єктів промислової власності: етап підготовки документів для отримання патенту. *Сучасна спеціальна техніка*. 2013. № 2. С. 64–72.
8. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15.12.1993 № 3687-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 7. Ст. 32.

Kudin A. Administrative and legal nature of patent documentation in Ukraine

Summary. In the modern scientific world, patent documentation is one of the many key and widely discussed topics among other intellectual property issues. However, it

remains one of the least understood by domestic scientists, researchers and inventors. Today, this elusive substance – intellectual property – is becoming one of the most expensive innovative resources as a major factor in economic development, requiring protection at the national and international levels. On the other hand, the current conditions of globalization of the innovation environment affect all aspects of scientific activity in general, including the forms, methods and means of its information support. The purpose of the article is to reveal the administrative and legal nature of patent documentation in Ukraine on the basis of a systematic analysis of legislation, positions of administrative scientists and intellectual law scholars, statistical activities of subjects of public administration of patent activity. The article reveals the administrative and legal nature of patent documentation in Ukraine. It is determined that patent documentation in Ukraine has a dual legal nature, first as a personal-intellectual information property of a person about the results of his intellectual activity, and then with the acquisition of administrative-legal nature, in accordance with the established procedural procedure of the patenting process documents of security and administrative nature. It is concluded that patent documentation in Ukraine has a dual legal nature, initially as a personal-intellectual information property of a person about the results of his intellectual activity, which is formed and submitted to public administration entities to acquire a special administrative-legal nature to obtain legal protection. and protection of the result of intellectual activity. Further, patent documentation acquires an administrative-legal nature, as it must meet the established procedural of the patenting requirements (formality, completeness, individual features, etc.) and is accepted by the subject of public administration of patent activity, for its further processing and issuance of relevant security documents. administrative nature.

Key words: administrative and legal support, e-government, tools, mechanism, patent, patent activity, principles, public administration, status, subject.